

Tervek a járásban

A homokvidék fejlesztésének koncepciója

A Keszthelyi Agrártudományi Egyetem termelésfejlesztési intézete megbízást kapott évekkal ezelőtt, hogy készítse el a szegedi járás mostoha körülmények között gazdálkodó szövetkezeteinek üzemfejlesztési tervét. Eddig hat termelőszövetkezetet készítettek el, idén újabb tíz várható. A dokumentumok egyik fele a jelenlegi adottságokat összegezi úgy, hogy a belőlük adódó közvetlen lehetőségekre is föl hívják a figyelmet, a másik része pedig a távlati fejlesztési elképzeléseket szedi sorba, hogy a felkínált változtatások várható költségeit és várható hasznát egyaránt feltünteti.

Menet közben az intézet az egész szegedi járás mezőgazdaságát átfogó koncepciótervet is készített. Figyelembe vette a térségre vonatkozó eddigi felméréseket, tanulmányokat és következtetéseket, a népgazdasági és a megyei irányelveket, természetesen a szövetkezeti

vezetők tapasztalatait és véleményét is, de számításaiiban mindig megtalálhatók a különböző termeltető vállalatok felvásárlási igényei is.

A terv nemcsak elvekben és összefüggéseiben jelöli meg a fejlesztés irányát, de számokkal is megfogalmazza az elvégzendő feladatokat. Az a célja, hogy a termelés irányítóinak megbízható segítséget nyújtson.

Hogy a járás homokvidékének gazdasági továbbfejlesztésére halaszthatatlan szükség van, arra csak egyetlen adatot idézünk a tervetből. A mostani struktúrából, a tanyarendszerből, és a felszíni előnytelen változatosságból következik, hogy a járás több mint felén még mindig kisüzemi módszerekkel folyik a termelés. A fűtőhomok, a terméketlen szízekes és a kevés humuszt tartalmazó sovány talajok gazdaságosabb kihasználásához valóban szükség van egy átfogó, irányt mutató terve-

zetre. Rögzítették a felmérések, hol érdemes intenzív kultúrákkal foglalkozni, milyen talajjavító, vízrendező és öntözési munkák szükségességesek a jobb termés állandó biztosításához, de ugyanilyen precízen határozták körül azokat a földterületeket, amelyek egyelőre csak ráfizetést hozhatnak. Későbbi erdőtelepítések, vagy a korszerűsödő legelőgazdálkodás kapcsolhatja be ezeket a hasznos hozó ágazatok sorába.

A koncepció-terv természetesen akkor éri el célját — hiszen nem ez az első, ami hasonló célzattal készült —, ha megvalósításában körültekintő pontossággal valóban együtt dolgoznak a szövetkezetek, az irányító szervek, és árpolitikájukkal a kereskedelmi vállalatok is támogatják.

Nem törték meg

Emlékezés Rózsa Ferencre, mártírhálálának 30. évfordulóján

Ma harminc éve, hogy a Horthy fasiszták börtönében az agyonkínzott Rózsa Ferenc mártírhálálalt halt. Rózsa Ferenc életútját egy kegyetlen korszak határozta meg. Mint forradalmár maga választotta ezt az utat. Miután leérettsgéjezt, 1926-ban a Karlsruhe-i egyetemen kezdte meg tanulmányait, majd Drezdában folytatta és ott szerezte meg mérnöki oklevelét. Még mint fiatal ember, bátyja Richard révén ismerkedik meg a munkásmozgalommal. Egyetemi éveit alatt baloldali ifjúsági csoportot szervez és szerkesztője a szocialista diákszövetség lapjának. 1931 végén már mint mérnök tér haza Magyarországra.

Idehaza is Richard bátyja életútját követi, aki hét esztendőtt töltött a Horthy-rendszer börtöneiben, majd a második világháború idején, mint partizán halt hősi hálálalt. Bátyja bevonta őt a Kommunista című lap szerkesztőbizottságába, 1935-ben pedig részt vesz az ifjúmunkás egységfront megeremtésében. Közben összekötő a KIMSZ és a KMP között. Hivatásos forradalmár lesz és mind nehezebb feladatok kap. Részt vesz a nagy építőmunkás sztrájkokban, s úgy járja ki az illegális munka iskoláját, hogy időse szülei nem is sejtik, milyen veszélyes az út, amelyen fiuk jár.

1940-ben már a Központi Bizottság és a Titkárság tagja, majd a Szovjetunió elleni támadás után illegálitásban vonul és a magyar függetlenségi mozgalom

egyik irányítója lesz. Rózsa Ferenc elvtársnak oroszlan-része volt a Népszava 1941. karácsonyi számának szerkesztésében, amely jelentős állomása volt a magyar népfrontmozgalom kialakulásának. Amikor a párt megbízta az illegális Szabad Nép szervezésével éppen azért esik rá a választás, mert tudják, hogy csak egy ilyen kiváló adottságokkal és tapasztalatokkal rendelkező férfi képes megbirkózni az akadályokkal, amelyek a fasiszta terror esztendejében egy illegális lap megjelenése előtt állnak. Rózsa Ferenc munkatársaival együtt teljesíti a párt megbízatását és 1942. február 1-én a gyárakban, üzemekben és másutt, az illegális párt lapterjesztői által továbbítva, megjelenik az illegális Szabad Nép első száma.

A KMP Központi Bizottsága Rózsa Ferenc elvtárs személyében nagyszerű szerkesztőt állított illegális lapja élére. Rózsa Ferenc nagyműveltségű, hatalmas munkabírási ember volt. Nagyfokú érdeklődés és optimizmus sugárzott belőle. Rendkívül fogékony az élet új kérdései iránt. 1935-ben az Internacionale VII. kongresszusa után nagy hatást gyakorolt nézeteire a népfront, a fasiszta ellen harcolni kívánó erők összefogásának gondolata. Nemcsak magáévá tette ezeket a gondolatokat, de cselekedeteinek is ez volt rugója, amikor a második világháború időszakában a pártmunka céljának tekintti a politikai munka kibontakoztatását. A pártvezetésben

sokat tesz a baloldali szocialdemokratákkal való együttműködés megteremtéséért, szorgalmazza a kapcsolatfelvételt a radikális értelmiséggel, különösen pedig a Szabad Szó körül tömörülő paraszt írókkal és paraszt politikussokkal.

A Szabad Népben megjelent írásai kommunista helytállásra nevelték a párt tagjait, elemző cikkei helyes útmutatást adtak a háború és a fasiszta elleni harcban. Az illegális kommunista újságot sok szál fűzte a munkásokhoz és a dolgozókhoz.

1942. június 1-én letartóztatják és az Andrássy lak-tanyában kétheti kegyetlen kínzás után, anélkül, hogy egy szó vallomást tudtak volna kicsikarni belőle, galád módon meggyilkolják. Rózsa Ferenc számára a leírt szó és az eleven tett szoros egységet jelentett. Hű maradt ahhoz, amit maga írt a Szabad Nép hasábjain: „Ha vallatnak, inkább válaszol a hálálalt, minthogy árulóvá legyél. Útni fognak, villanyozni, csontjaidat össze fogják törni, de te gondold közben arra, a pártnak ki kell vezetnie Magyarországot a háborúból”. Mikor órá került sor egy betétivel sem tért el attól, mint amit leírt.

Egy nagyszerű emberre, egy hős forradalmárra emlékezünk ma mártírhálálának harmincadik évfordulóján. Rózsa Ferenc elvtársélete napjaink emberének is példaként szolgálhat.

S. B.

Étrendváltozás a madaraknál

Cserecsnyével nevelnek a sirályok

A madárvilág táplálkozása akkor lépett szoros vonatkozásba az ember gazdasági érdekeivel, amidőn a mezőgazdasági, kert- és gyümölcs-kultúrával szemben fokozott igényt támasztott. A kártevőkkel, rovarokkal, férgekkel, rágcsálókkal szemben elsősorban a madárvilág jelentett hathatós védelmet. Amidőn még népes volt a madárvilág, a madarakat kárkés és hasznuk szerint osztályozták, és a hivatalos madártannak kialakult egy tudományos ágazata: a gazdasági madártan. Herman Ottónak a század elején megírt madaras könyve, mely sokszorosan kiadást ért meg, a „Madarak hasznáról és káráról” beszél. Kanadában az egyik nagy to mellett, a Salt Lake Cityben egy sirályszobor látható, melynek talapzatára ez van írva: „Ez a madár mentette meg saskájárs idején a lakosságot az éhhaláltól.” Ma már bizonyára a válogatlatlan ölöl mérget szóróknak repülőgépekről a saskákra.

Kis kártevések miatt az ember a madarakat válogatás nélkül kíméletlenül irtotta. A tűzfegyverek erre — főképpen ma — határtalan lehetőséget adtak. Száznál több madár tűnt el a tudomány mérhetetlen kárára az élet színpadáról, és napjainkban is több tucat van eltűnőben.

A tudomány táplálkozásuk szerint a madarakat három nagy csoportba osztja: 1. hús-, 2. növény- és 3. vegyes táplálkozású madarakra. — Ez a beosztás nem annyira a kár és haszon szerint különbözteti meg a madarakat, hanem táplálkozásbiológiai szempontból. Hiszen nemcsak a ragadozó madarak számítanak hús-evőknek, amit az ember már nagyrészt kiirtott, hanem pl. a fecske is, mely csak rovarokkal táplálkozik. A legtöbb madárnak a táplálkozása évszakok szerint változik, és így a legtöbb madár vegyes táplálékon él. A madarak csaknem kivétel nélkül rovarszaporodások idején rovarokkal is élnek. Nagy jelentőségű dolog ez, amidőn a mesterséges növényvédelem idején is még milliárdos kártevő rovarok jelentkezőnek. Általánosságban ma a madárvilág védett, hasznoktól-károktól függetlenül. Kivételt képez a vadászható fajok védelmében egy-két ragadozó madár, a mesterséges halgazdaságok területén (másutt nem!) mindössze két faj. Nemcsak a madarak védettek, de fész-

keik, tojásaik és fiókáik is (ezt jó tudni a városunkban divatos fecskéfészkeverőknek is). Rendeletek állják útját a madárpusztításnak, a vadon élő madarak fogásának, adásvételének.

A növényvédők szerek a madarak munkáját nem pótoltathatják. Egymás után jelennek meg a rezisztens (ellenálló) rovartörzsek, melyek újabb és újabb kémikáliák és mérgek használatát teszik szükségessé, amelyek a talajra, az emberre sem kőzombósek. A növényvédők kémikáliák, a peszticidek növényből állatból állatból állatba, emberbe járnak forgásukat. Egyes növényvédők szerek jelenlétét felismerhetjük szagáról, ízéről. Ahogyan az ember észreveszi repárol, retekéről a HCG, a DDT dohos illatát, a madár is kerül a fertőzött rovarokat és a vegyszertől elhullottakat. Hiszen a mérgezett rovarról maga is elpusztulhat. Ennek ellenére előfordulnak mérgezési esetek.

A madár táplálékváltoztatásának egyik oka az is lehet, hogy rovarváltálékát a vegyszer megsemmisítette. Érdekes megfigyelést tettem a sirályoknál. A fészkelőlepek közelében levő búzátlán a kalászkövek szipolyok lepték meg. Itt a sirályok a hullámozó búzátlán úgy szedegették a rovarokat, mint a hullámozó vízből a felvetődő vízi rovarsgót. Repülőgép jelent meg, rovarirtó mérget szórt a búzátlára. Erre a helyre már nem mentek többé vissza a madarak; de hogy fogyaszhattak mérgezett rovar is, kiderült a fészkelőlepekben, ahol számos elhullott öreg madarat találtam, és fiatal pelyhesekből tömeges volt a pusztulás.

Csodálható-e ezek után, hogy a sirályok áttértek az eperfának a termésére, és a cserecsnyeevésre? Évek óta észrevettem már, de évről évre fokozódik ez a tevékenység. A kevésbé táplálógymölcsből jóval több kell, mint rovar- és rágcsáló hús-ételből. Ha a károldalról tekintjük a „menü”-változást, komoly kártételről szó sem lehet, hiszen a sirály a fá hegyéből hordja az epret és a cserecsnyét, mely rendszeren a fán is maradna.

Rovar- és hernyóhiányról tanúskodnak azok az esetek

is, amidőn apró énekesek szívesen eszik a cserecsnyékből terméseit (bodza, fagyval stb.). Feltűnő táplálékhiány miatt a vetési varjú táplálékváltozása is. Rovar, eger már csekély mennyiségben kerül elő a mérgezett talajból, a búza mérgező higanyos csávázás után kerül a talajra. A nálunk még nagy számban élő vetési varjú a húsvetésre adta magát. Követte fajtarokának, a bőjtöt nem tartó „kalomista” (dolmányos) varjúnak az öröklött tojás-, fiókarakló életrendjét. Eddig a vetési varjú csak az őszi vetés idején volt lehető vetőmagfogyasztása miatt, ma már tavaszi fészkelteletét is gyéríteni lehet. Lassanként a gyommagevő téli madárven-degeknek sem lesz tápláléka.

A bioszféra, a természeti környezet védelme — a jó levegő, a jó víz, a mesterséges vegyi anyagoktól mentes táplálkozás biztosítása — nemzetközi sürgős feladat. A madárvilág élet- és étrendjének a megváltozása, számának apadása csak kis része annak a káros átfórmálódásnak, mely az egész élővilágot és most már az „értemi szerzőt”, magát az embert is létében érinti.

Dr. Beretzk Péter

Dzsesszéjszakák

A beat egyeduralkodó, úgy látszik, a fiatalabb korosztály körében is megtörik. Ez egyik legfigyelemreméltóbb tanulsága az elmúlt hét vége dzsesszprogramjainak, amelyet a Szegedi Dzsessz Klub rendezett a Bartók Béla művelődési otthonban, valamint az egyetemi auditorium maximumában. Az első, pénteki program amolyan bevezető volt kevés zenével, néhány főny hallgatóság előtt, a szombat éjszakai műsor viszont igazi közönség sikert hozott. Vagy háromszáz szorongtak a padsorokban este 10 órától hajnali háromig.

A rendezők — a lelkes Vági László és a Szegedi

Dzsessz Klub tagjai — minden igyekezetükkel azon voltak, hogy a vendégek jól szórakozzanak. Bár a programban ígért Molnár Gyula dixilend zenekara végül lemondta a szereplést — törekvésük sikerült: a Hulin kvartett, a budapesti Fridrich Dzsessz Bend, a debreceni Kis Ernő vezette együttes és a Vági zenekar élvezhető, színvonalas számokat mutatott be. Közülük talán a budapesti együttes mondhatja magának a legnagyobb sikeret, mert érett, professzionális színvonalú produkciójaért és a blues-műfajban otthonos szólóénekesnőjéért, Tarján Gyöngyiért.

I. M.

Rendhagyó tanévzáró a gedői iskolában

Ezekben a napokban minden iskola díszbe öltözik: ünnepségekkel fejezik be a tanévet.

A gedői általános iskolában tegnap, hétfőn délután volt az ünnepség, egy rendhagyó tanévzáró. Azért rendhagyó, mert különösen nehéz hónapok után, különösen szépre és emlékeztetresre sikerült a szülők, gyerekek és tanárok közös ünnepe.

A bajok februárban kezdődtek, egész hónapban állványok alatt kellett bújkálni tanárnak és tanulóknak: javították a megrepesztett mezegetet. Áprilisban a nyolc tanteremből kettőt, a fodortelepi óvoda kis lakói foglaltak el: a régi épület életveszélyessé vált. Az iskola egyik osztálya az előadórumban, a másik az úttörőszobába települt. Aztán a falakon újra megjelentek a repedések — megszüntették a testnevelési órákat.

A nehéz helyzetbe került iskola tanárai és az idejáró gyerekek derekasan állták a próbákat. „Mindig dolgoztunk, ahogy erőnkől telt. Csak így lehetett átvészelnünk ezt az évet”. Ezt mondja az igazgató, Pásztori Béláné, a rajtot és élővilágot tanító Lázár Pálné. De mindent elmond az évzáróra készült kiállítás. Bizonyítja a tanárok fáradhatatlanságát, a gyerekek lelkesedését. Szinte valamennyi tantárgy szaktantermének alapberendezése megvan, jórészt a gyerekek gyűjtötték, készítették. A szépen elrendezett kiállítás az egyes tantárgyak szemléltető eszközein kívül a legjobb gyerekrajzokat, az összegyűjtött régiségeket is bemutatja. „A szülők is lássák, mimindent csinálunk!”

Az ünnepségen nemcsak Balogh Éva és Sere Klára nyolcadikosok kaptak kiváló tanuló érdemérmét, az igazgató a szülőknek is oklevelet nyújtott át. Azoknak, akik a nehéz napokban sok-sok órát áldoztak az iskoláért, társadalmi munkával segítettek. Az ünnepség az énekkar műsorával zárult. És valamennyi résztvevő érezhette: eredményes volt a közös munka a gedői iskolában.

Néphadseregünk küldöttsége Csehszlovákiában

Martin Dzur hadseregtagbarnok, nemzetvédelmi miniszter meghívására hétfőn reggel — Czinege Lajos vezérezerdes, honvédelmi miniszter vezetésével — hiva-

Új módszerek régi olajmezőkön

Dél-Zalában a bázakerettyei és lovászi olajmezőn a földtani olajkészlet 28,3 százalékat hozták felszínre 35 év alatt. Ezeken a lelőhelyeken még tekintélyes mennyiségű kőolaj rejtőzik a föld mélyében, amit hagyományos módszerrel már nem lehet kitermelni. A Dunántúli Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat szakemberei éveken át tartó elméleti és gyakorlati kutatással hatatos módszerekkel termelési módszert dolgoztak ki a bázakerettyei és lovászi mezők még földben rekedt jó minőségű kőolajának felszínre hozására.

A módszer lényege, hogy nagy mennyiségű széndioxid gáz visszanyomásával helyreállítják a kőolajtarólo közet eredeti rétegtünyomását. A megnövekedett kőzetnyomás a kutak felé sajtolja az olajat, s az a mélyszivattyúk segítségével kitermelhető. A tapasztalatok kedvezőek: 8 százalékkal növekedett az olajtermelés a 2 régi mezőben. Az eljárást fokozatosan kiterjesztik. Számítások szerint ezzel a módszerrel 1985-ig további 2 000 000 tonna kőolajat ad a népgazdaságnak a bázakerettyei és a lovászi olajmező. (MTI)

talos baráti látogatásra Csehszlovákiába utazott a magyar néphadsereg küldöttsége.

Delegációnk megérkezett Csehszlovákiába. (MTI)